Okul Öncesinde Eğitim, Gelişim ve Öğrenme

Editör
Prof. Dr. Perihan ÜNÜVAR

Vizetek
Yayıncılık

Okul Öncesinde Eğitim, Gelişim ve Öğrenme

Editör
Prof. Dr. Perihan ÜNÜVAR

Yazarlar
Ayşe Nur AKDENİZ - Fikriye SEZER - Ceylan ÖZBEK AYAZ - Özge KALABA YILDIRIM
Hacer Dilhun YILDIZ - Muhammed Emre BOZ - Derya ATABEY - Aslı Sude KOCA
Mine KOYUNCU ŞAHİN - İlayda GÖR - Sibel SÖNMEZ - Ahmet BORA - Kübra ATEŞ
Muhammed Berk KELEŞ - Bilal MACUN - Esra YEL - Didem SEMERCİ ARIKAN
Ayşegül ERGÜL - Özlem BAL - Hande Hasibe ARSLAN - Mesut Fatih DEMİR

E-ISBN: 978-625-382-452-5
DOI: 10.54637/vizetek.9786253824525

Copyright © Vizetek
Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra ÇOLAKOĞLU
Kapak Tasarımı: Ahmet TUNÇDEMİR
Dizgi-Mizanpaj: Samet TORUN
Yayım: Ankara | Ekim, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)
Elektronik Yayın Formatı: PDF Elektronik
Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Vizetek
Yayıncılık

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA
Tel.: (0312) 482 00 11
Web: www.vizetek.com.tr
E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com
Yayıncı Sertifika No: 41575

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Dünyaya Açılan İlk Bağ:
Erken Çocuklukta Bağlanmanın Gelişimsel Anlamı 3
Ayşe Nur AKDENİZ
Fikriye SEZER

2. BÖLÜM

Kelimelerin Sustuğu Yerde Başlayan Öğrenme:
Erken Çocuklukta Pozitif Sessizlik Pedagojisi 28
Ceylan ÖZBEK AYAZ

3. BÖLÜM

Bir Değer Nasıl Büyür?
Erken Çocuklukta Değerler Eğitiminin Kuramsal ve Eğitsel Haritası 55
Özge KALABA YILDIRIM
Hacer Dilhun YILDIZ

4. BÖLÜM

Okul Öncesi Eğitimde Gözlem, Anekdot Kayıtları ve
Portfolyo ile Öğrenmenin Görünür Kılınması 83
Muhammed Emre Boz

5. BÖLÜM

Okul Öncesi Eğitimde Fen Merkezi 100
Derya ATABEY

6. BÖLÜM

Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Yönelik
Resimli Çocuk Kitaplarında Akran ve Yetişkin Rehberliği:
Vygotsky'nin Yakınsak Gelişim Yaklaşımı Bağlamında Bir İnceleme 114
Aslı Sude KOCA
Mine KOYUNCU ŞAHİN

7. BÖLÜM

Erken Çocukluk Eğitiminde Dijital Destekli Hareket Uygulamaları 141
İlayda GÖR
Sibel SÖNMEZ

8. BÖLÜM

Yapay Zekâ Çağında Sosyal-Duygusal Öğrenme:
Okul Öncesi Dönemde Çocuk–Yapay Zekâ Etkileşimi,
Duygu Düzenleme ve Empati 157
Ahmet BORA

9. BÖLÜM

Erken Çocuklukta Teknoloji Kullanımı:
Boyutlar, Fırsatlar ve Riskler 186
Kübra ATEŞ

10. BÖLÜM

Erken Çocuklukta Teknoloji Kullanımında
Dijital Okuryazarlık, Ebeveyn Rolü, Kılavuzlar ve İlkeler 201
Kübra ATEŞ

11. BÖLÜM

Erken Çocukluk Eğitiminde 21. Yüzyıl Becerileri 215
Muhammed Berk KELEŞ
Bilal MACUN215

12. BÖLÜM

Okul Öncesi Dönemde Öz Düzenleme Becerileri ve
Öğrenme Süreci 232
Esra YEL

13. BÖLÜM

Erken Çocukluk Döneminde
Sosyal-Duygusal Öğrenmeyi Destekleyen Program ve Yaklaşımlar 248
Didem SEMERCİ ARIKAN

14. BÖLÜM

Topluma Açılan Sınıflar:
Erken Çocuklukta Hizmet Ederek Öğrenme 264
Ayşegül ERGÜL

15. BÖLÜM

Erken Çocukluk Döneminde Mizah 289
Özlem BAL

16. BÖLÜM

Duyguyu Anlamak, Duyguyu Yönetmek: Dijital Çağda
Erken Çocuklukta Duygusal Bakış Açısı Alma ve Özdüzenleme 315
Hande Hasibe ARSLAN

17. BÖLÜM

Okul Öncesinden Yaşam Boyu Öğrenmeye Dijital Vicdan:
Karşılaştırmalı Bir Doküman Analizi 328
Mesut Fatih DEMİR

ÖN SÖZ

Yaşamın ilk yılları, insanın kim olacağına dair en derin izlerin bırakıldığı dönemdir. Bu yıllarda kurulan bağlar, kazanılan beceriler ve edinilen değerler, çocuğun yalnızca okul yaşamını değil, bir birey ve yurttaş olarak geleceğini de biçimlendirir. Okul öncesi eğitim bu nedenle bir hazırlık evresi değil, başlı başına bir öğrenme ve gelişim alanıdır.

Bugün erken çocukluk eğitimi, daha önce hiç olmadığı kadar hızlı değişen bir dünyada yürütülmektedir. Dijital teknolojiler ve yapay zekâ çocukların gündelik yaşamına girmiş; sosyal-duygusal beceriler, öz düzenleme ve değerler eğitimi her zamankinden daha fazla önem kazanmıştır. Öğretmenlerden ise hem çocuğun gelişimini bütüncül olarak destekleyen hem de bu yeni gerçekliğe uyum sağlayan pedagojik yaklaşımlar geliştirmeleri beklenmektedir. Okul Öncesinde Eğitim, Gelişim ve Öğrenme kitabı bu beklentilere kuramsal ve uygulamalı bir yanıt sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Kitap, alanında çalışan akademisyenlerin katkılarıyla oluşan on beş bölümden meydana gelmektedir. Bölümler, birbirini tamamlayan dört odak konu etrafında toplanmaktadır.

Bölümlerin bir bölümü gelişimin temellerine odaklanmaktadır. Erken çocuklukta bağlanmanın gelişimsel anlamı, çocuğun dünyayla kurduğu ilk bağın sonraki tüm öğrenmeler için nasıl bir zemin oluşturduğu, öz düzenleme becerilerini öğrenme süreciyle ilişkisi, sosyal-duygusal öğrenmeyi destekleyen program ve yaklaşımlar, erken çocukluk döneminde mizah ve çocuğun duygusal ve sosyal dünyasına farklı pencerelerden bakmak gibi konulara yer verilmektedir.

Kitabın ikinci odak noktasını değerler ve toplumla kurulan ilişki oluşturmaktadır. Bu odak kapsamında; erken çocuklukta değerler eğitiminin kuramsal ve eğitsel haritası, bir değerin çocukta nasıl filizlenip büyüdüğü, hizmet ederek öğrenme, sınıfı topluma açan uygulamalar ile erken çocukluk eğitiminde 21. yüzyıl becerilerini ele alan bölümlere yer verilmiştir.

Üçüncü odak, öğrenme ortamları ve pedagojik yaklaşımları kapsamaktadır. Okul öncesi eğitimde fen merkezini inceleyen bölüm, merak ve keşfe dayalı öğrenmenin sınıftaki karşılığını göstermektedir. Resimli çocuk kitaplarındaki akran ve yetişkin rehberliğini Vygotsky'nin yakınsak gelişim

yaklaşımı bağlamında değerlendiren bölüm, kuram ile çocuk edebiyatı arasında bir köprü kurmaktadır. Pozitif sessizlik pedagojisini ele alan bölüm, kelimelerin sustuğu yerde başlayan öğrenmeye dikkat çekerek alana özgün bir bakış getirmektedir. Gözlem, anekdot kayıtları ve portfolyo ile öğrenmenin görünür kılınmasını konu alan bölüm ise değerlendirmeyi çocuğun gelişimini anlamanın bir aracı olarak yeniden tanımlamaktadır.

Dördüncü odak, dijital çağda erken çocukluk eğitimine ayrılmıştır. Erken çocuklukta teknoloji kullanımının boyutlarını, fırsatlarını ve risklerini ele alan bölüm ile dijital okuryazarlık, ebeveyn rolü, kılavuzlar ve ilkeleri inceleyen bölüm, ailelere ve eğitimcilere dengeli bir teknoloji kullanımı için yol göstermektedir. Yapay zekâ çağında sosyal-duygusal öğrenmeyi çocuk-yapay zekâ etkileşimi, duygu düzenleme ve empati açısından tartışan bölüm, alanın en güncel sorularından birine yanıt aramaktadır. Dijital destekli hareket uygulamalarını konu alan bölüm ise teknolojinin çocuğun bedensel gelişimini destekleyecek biçimde nasıl kullanılabileceğini göstermektedir.

Bu kitap, okul öncesi öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adayları, lisansüstü öğrenciler, alanda görev yapan öğretmenler ve araştırmacılar için bir başvuru kaynağı olarak tasarlanmıştır. Bölümlerin kuramsal temellerle birlikte uygulamaya dönük örnekler sunması, kitabın hem derslerde hem de mesleki gelişim çalışmalarında kullanılabilmesine olanak tanımaktadır. Çocuğun gelişimine ilgi duyan ebeveynlerin de kitaptan yararlanabileceğini umuyoruz.

Kitabın hazırlanma sürecinde bilgi ve deneyimlerini özenle paylaşan tüm bölüm yazarlarına, değerli katkılarıyla bölümlerin niteliğini artıran hakemlere ve kitabın okuyucuyla buluşmasını sağlayan Vizetek Yayıncılık ailesine içtenlikle teşekkür ederim.

Okul Öncesinde Eğitim, Gelişim ve Öğrenme'nin çocuklarımızın daha nitelikli bir eğitim almasına ve erken çocukluk alanındaki bilimsel birikime katkı sağlamasını dilerim.

Prof. Dr. Perihan ÜNÜVAR
Editör
Ekim 2026

1. BÖLÜM

DÜNYAYA AÇILAN İLK BAĞ: ERKEN ÇOCUKLUKTA BAĞLANMANIN GELİŞİMSEL ANLAMI

Ayşe Nur AKDENİZ[1]

Fikriye SEZER[2]

1. Giriş

Bebeklik, insan yaşamının en savunmasız ve başkalarının bakımına en fazla ihtiyaç duyduğu dönemlerden biridir. Anne karnında plasenta ve göbek kordonu aracılığıyla yaşamını sürdüren bebek, dünyaya geldiğinde içine doğduğu çevreyi henüz tanımadan ve bilmeden yaşama başlar. Doğumun ardından annesiyle ya da bakım vereniyle karşılıklı etkileşim içinde, onu dünyaya bağlayan duygusal bağlar geliştirmeye başlar. Bu bağlar aracılığıyla bebek, içinde bulunduğu dünyayı tanımaya ve bu dünyaya uyum sağlamaya başlar. Bu süreçte anne ya da bakım veren, bebeğin ilk sosyal çevresini oluşturur. Bebeğin dünyayı tanıma ve deneyimleme sürecinde önemli bir rol üstlenir. Bakım veren ile çocuk arasında kurulan ilişki, çocuğun yalnızca beslenmesi ve fiziksel olarak korunmasıyla açıklanamayacak kadar kapsamlıdır (Tüzün ve Sayar, 2006). Bununla birlikte, erken yaşantılar gelişim açısından önemli bir yere sahip olmakla birlikte, çocuğun sonraki yaşamını değişmez biçimde belirleyen bir sonuç olarak değerlendirilmemelidir (McIntosh vd., 2024). Bundan dolayı bağlanmanın kuramsal ve gelişimsel anlamı, ilişkinin nasıl kurulduğu ve sürdürüldüğü; bakım verenin sunduğu bakımın niteliği, çocuğun duygularını düzenleme biçimi, sosyal ilişkileri ve çevresini keşfetmesiyle birlikte ele alınmalıdır. Bu bölümde öncelikle bağlanma kavramının kuramsal temelleri ve erken çocukluk dönemindeki gelişimi ele alınacak; ardından çocukların bakım verenlerle kurdukları bağlanma ilişkilerinin özellikleri ve bağlanma örüntüleri açıklanmıştır. Bağlanmanın gelişimsel anlamı; duygusal gelişim, duygu ve öz

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, ORCID: 0009-0006-0171-9019.

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Keskin Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı. ORCID: 0000-0002-4101-4260.